
Nogle Uddrag af fremmed landoeconomisk
Literatur,
med et Par indledende Ord om en Kundskabs-
Prøve for unge Landmænd.

Det er, som vi vide, først i den nyere Tid at Agerdyrkningslæren er bleven een blandt de meest indgribende Videnskaber. Men for den reenpractiske Landmand, hvis Stilling i Almindelighed nu engang ikke har været, eller for det første formodes at ville blive efter, at skaffe sig grundige, systematiske, theoretiske Kundskaber — og herhen høre ikke alene de fleste mindre Jorddyrkere, men og Mængden af dem, til hvilke de større Jordbrug anbetroes, som Udsforvaltere, Forpagtere o. s. v. — bliver der altsaa længe ikke andet at gjøre, end til hans indsvede Praxis og i flere Aar erhvervede Erfaring at søie, hvad beviist Exempel i Nærheden afgiver, og stundom at berige Tankegangen med Frugterne af Læsning i Faget.

Med Glæde see vi, at den ene udmærkede Mand efter den anden fremstaaer i andre Lande, og bygger practisk fremad paa Thæers Grundlag. At

oplyses om, hvorledes andre Nationer tænke og handle under samme Omstændigheder som vi selv leve i, kaster et nyttigt Overblik over vore egne Idrætter, forsøger dem med Interesse og bibringer os Kundskab. Da det saaledes ikke kan være danske Landmænd ufjært, i Korthed at læse noget herom, benytter jeg den Leilighed jeg har til fremmed landoeconomisk Litteratur's Læsning, til heraf at meddele, hvad jeg formoder kan nytte og interessere.

Det er maaskee her ikke paa urette Sted at meddele en ældre Idee, der ved denne Leilighed har opfrisket sig hos mig.

Saavidt min Erfaring gaaer, har jeg stedse lagt Mærke til, at Familiefædre have anseet det som en mindre god Forsørgelse, ofte som et Nødmiddel, naar de bestemte et af deres Børn til Landvæsenet, og at det da gjerne var et af de mindre lykkelige begavede. Denne Erfaring opvakte tvende Betragtninger hos mig: nemlig, at man i Almindelighed antager, at Landvæsenet er en maadelig Forsørgelse, som Levebrød betragtet, og dernæst, at Landvæsenet paa denne Maade for endeel blev betjent med mindre duelige Subjecter, hvilke det Lidet, der udfordres des, aabnede en let Udgang. Hvad det Første angaaer, da synes det modsigende, at den Stand, hvorfra alle andre i Danmark, tilligemed alt hvad Godt og Skjønt her virkes, meer og mindre drage deres Næring, skulde netop være den, der, som Stand betragtet, mindst gav det daglige Brød, lige-

som det er unaturligt, naar ellers Alt er som det bør være, at Moderen kan lide Nød, naar Sønnen formænes at have det nogenlunde godt.

Ved den anden Betragtning kommer jeg den Gjenstand nærmere, hvilken jeg egentlig ved denne Leilighed ønskede at udhæve.

Ved Forsørgelse eller Anbringelse af et Subject til Landvæsenet forstaaes i Almindelighed, at lade sit confirmerede Barn paa et eller andet Sted indøve sig nogle Aar i de hidtil, alene sædvanlige, practiske Færdigheder og Forretninger. I vor almindelige Praxis har der ikke synderlig været noget at oplyse om, andet end hvad Lærlingen selv kunde daglig lægge Mærke til og opfatte: enkelte Haandgreb, Omgangen med saa og simple Redskaber, visse Læder daglig, og efter Aarstid, at udføre visse Arbejder. Creatur: Nøgt og Fodning var hidtil eensartet og uden synderlig Beregning, i det mindste for Lærlingen. Naar nu Tiden kom og Leilighed gaves, gif en saadan Lærling over til enten at blive Eier af en lille Gaard, Avlsforvalter paa en større Gaard, eller endog Forpagter af et Gods. — Om dem, der under Over: Bestyrelse forvalte et Gods, kan Talen her ikke være. — Et saadant Subject medbringer saaledes, med Gradrag af Dvænævnte, ikke synderligt flere Kundskaber i sin nye Stand end sine Skoles lærdomme, og er han derhos tungnem, vil han saameget sildigere ved den Erfaring han nu selv kan erhverve blive klog og duelig, som her ikke er noget

theoretisk inde at bygge Praxis paa, og hæfte den ved. Jeg troer derfor ikke at den Slutning er saa aldeles urigtig, at Landvæsenet tildeels betjenes ved Hjælp af mindre duelige Subjecter.

Jeg veed heller ikke rettere, end at det almindeligt er antaget, at Danmarks Landvæsen først i nyere Tid er vakt fra sin Barndom, og at Oversættelsen af Thærs Grundsatninger først for Alvor har bragt den rette og livlige Aand i det, og virkelig seer man paa ikke saa, mindre og større, Eiendomme betydelige Forandringer, væsentlig forskjellige fra den hidtil almindelige Maade at dyrke Jorden paa. Men see vi hen til Belgien, England, Frankrig, Italien og Tydskland, da træffe vi der, meer eller mindre almindelig, en udvidet Dyrkning af flere Frugter, og selv vore sædvanlige Sædarter dyrkede paa en anden Maade, efter andre Grundsatninger og med andre Redskaber, uden at just vort Clima i det hele taget, og i de vigtigste Dele, kunde være hinderlig i at efterligne, ifald vi vare overbeviste om at finde Fordeel derved.

Vi see ligeledes stor og almindelig Opmærksomhed henvendt paa Hesteavl, Qvægavl og Faareavl, under forandrede Grundsatninger, baade med Hensyn til Race, Parring, Underholdning og Føding, alt i den Hensigt at gjøre sig Fordeel.

Man maatte meget tage fejl, dersom Verdens almindelige Gang og Erfaring ikke overbeviste os om, at ligesom vi, i det Haab at handle til vor

Fordeel, have begyndt at efterligne, hvad der i andre Lande er mere almindeligt og fremmere, saaledes vil og den Tidspunct komme, da en saadan Praxis her bliver aldeles almindelig. Er dette nu i Sandhed saa, hvormeget snarere ville vi ikke da fremkalde en saadan Tid, dersom vi bidroge til, at de Kundskaber, der unægteligt udfordres til en dygtigere og forbedret Haandtering, og herom begynder alt den blotte Practiker at yttre sin Overbeviisning, ikke savnedes hos dem, der nærmest skulle udføre den; det vilde da ikke længer blive Faderens mindst begavede Son, ved hvis Hjælp man udførte, og i hvis Hænder man ofte overlod Dispositionen over saa vigtige Sager for Danmark, som Sæd; og Qvægavl m. v.

Man har i senere Tider anseet det nødvendigt og nyttigt, at befrie visse Næringsfag, saavidt muligt, for Mangel paa Fag:Kundskab og for Fuskteri, ved at befale Vedkommende, inden de blive selvvirkende, at underkaste sig en offentlig Prøve, ja selv Haandværkeren, hos hvem dog Concursen gjorde det mindre fornødent, maa underkaste sig en Prøve; skulde ikke en saadan Bestemmelse i Landvæsenfaget medføre de største Fordele? og mon det ikke just her var af Vigtighed at sikke sig og fremme Flid og Kyndighed?

Hvormangen Mand har jeg ikke kjendt, som med ængstlig Omhu søgte en duelig Avlsforvalter, og blindthen har maattet overlade sig til Tilfældet

og upaalidelige Attester. De Unge savne baade Theorie og fornøden Praxis, de Eldre for det meste den nu faa erkjendt nødvendige Theorie. Hvormang en ung Forpagter begiver sig ikke paa Lykke og Fromme med en Capital i Haanden til en Bedrift, han først efter Aars Forløb, men med tom Lomme, til Skade baade for sig og Eieren, tilgavns forstaaer at haandtere, og mon ikke theoretisk Kundskab i hans Sag, hvormed gjerne følger Lyst til endmere at udvide sine Kundskaber, skulde have veiledet ham mere fordeelsagtigt, og skaanet ham for mangen Misregning? Forpagterne af de store Landeiendomme udgjøre en Stand af stor Betydning for Staten, de bør være i Besiddelse af omfattende Sagskundskab, de ere ikke alene Agerdyrkere i det Store, men de maae og forhandle Betydeligt af Sæd og omsætte mange Heste og meget Qvæg. Skulde det være forneget, naar jeg paastaar, at en duelig dansk Godsforpagter, foruden den sædvanlige Theorie og den Praxis, hvilke til ovennævnte Diemed ere fornødne, tillige fra Aar til andet maa holde Die med Udlandets Sæd og Qvægavl og begges Priser. Impulsen kommer oftest udvendig fra til os, den overraster gjerne, uden at Bedkommende kjende dens Aarsager, hvilke de tildeels kunne forud have haft Kundskab om, og indrettet sig efter. Agerdyrkningen fordrer fremfor Alt Omtanke itide, og det er vist, at halve Forholdsregler her ere værre end aldeles ingen.

En saadan Prøve, som ommeldt, maatte tillige gribe betydeligt ind i det practiske Landvæsen, dets Bedrift og Handel, og vilde derved volde, at Vedkommende itide forskaffede sig saadanne Kundskaber, der tildeels forslidigt i Livets Praxis erhverves, hvilken sidste og først bliver af Betydenhed, naar der er en solid Grund at bygge den paa.

Dog, det kan ikke være min Agt her at gaae ind i en nøiere Detail heraf, men blot at antyde nogle af saadanne Grunde, der forekomme mig at tilraade deslige Forholdsregler.

Jeg kunde ikke længer tilbageholde disse ældre Ideer ved at læse efterfølgende Sted i et tydsk Skrift fra 1832.

"Enhver Stat har lige saa stor*) Trang til et Ministerium for Ugerdyrkning, med Hensyn til sine materielle Fornødenheder, som til et Ministerium for Cultus med Hensyn til de aandelige. Tilvisse var det blandt Napoleons vise Statsindretninger, da han ansatte den som Techniker, Chemiker og Agronom m. v. ligestore Chaptal i Ministeriet for det Indre, der nu som Pair lever i en politisk Rolighed. Han var en bedre Raadgiver end Talleyrand og fra den Tid han nu atter privatiserer paa sine Godser, meddeler denne 74aarige Veteran nu og da i sit Fædre:

*) Jeg tør sige større, da Livets Praxis lærer os, at vor aandelige Uddannelse er afhængig af vore materielle Fornødenheder.

neland's Literatur den Vises Raad. Paa samme Raade gavnede Washington sit Fædreneland.

Der er ingen af Chaptals ministerielle Colleger, der med mere financier Klogskab styrer deres Departement, eller viser større Høi: og Edelmød paa deres Post, end han sine Godser, og ved Opmærksomheden for den talrige arbejdende Classe han skaffer Livets Underhold.

En anden Veteran, General Lafayette, vedblev endnu i sin høie Alder at være en politisk Sværmer, men gavnede derved sit Fædreneland mindre end Chaptal, der forsmaaer at lyse paa Frankrigs mørk:politiske Horizont, for derimod i agronomisk Henseende at lade sine Kundskaber, og deres for: ständige Anvendelse, fremdeles virke til Gavn for sit Lands Agerdyrkning.

Skjøndt i en mindre Sphære virker ligeledes i vor Nærhed og i samme Land Geheimeraad og Professor Hermbstädt i Berlin paa sit Landgods i Porskov; det er ham vi have at takke for betydelige videnskabelige Oplysninger, saavel med Hensyn til Sædarterne, som til Sjødemidlernes Indflydelse paa disses Production."
